

Tä sau vå hå chåa bån đå bauxite å Hungary bå vå vào thäng tuån thång 10/2010, gây nhång tän thåt vå cå nhån mång, våt chåt lån må trång,

càng lúc càng có nhiåu täng nói vang lên tåi Viät Nam, yêu cåu chính quyån xem xét låi kå hoåch khai thác bauxite đang đåc thåc hiån trên vùng Tây Nguyên.

Công nhân làm việc tại mỏ khai thác bauxite Tân Rai (Reuters)

Mät bån kiån nghå yêu cåu täm đänh chå đå án bauxite Tây Nguyên cho đån håt ngày hôm qua 24/10 đã đåc gån 2000 ngångåi ký tên, trong đó có råt nhiåu tên tuåi trong các lånh våc chính trå, khoa håc, kinh tå, cùng våi nhiåu sĩ quan cao cåp cũng nhå ngångåi dån bån thång.

Trên báo chí Viät Nam, không ngày nào không có bài viät cånh báo chính quyån vå hiåm håa täm tàng đåi våi đåt nåc.

Chå cån nhìn qua mät så bài viät là đåc giå thåy ngay là công luån đang håt såc lo âu tråc måt

vi n nh đáng ng i. Trong bài vi t đ c báo trên m ng Tu n Vi tnamnet công b vào hôm nay, Ti n sĩ Tô Văn Tr ng, nguyên Vi n tr ng Vi n Quy ho ch Th y l i mi n Nam, đã tóm l c m i quan ng i chung khi cho bi t là "Qua tính toán c a chúng tôi, đ án bô-xít Tây Nguyên v a l n ng, v a gây ô nhi m đ n môi tr ng c tr c m t và lâu dài".

Th m chí, cũng trên t Tu n Vietnamnet, Ti n sĩ Nguy n Thành S n, Giám đ c Công ty Năng l ng sông H ng, thu c t p đoàn TKV - ch đ u t đ án bauxite Tây Nguyên cũng th m đ nh : « Sau hai năm tri n khai thí đi m, m c dù ch a xong 100% nh ng, r t may, trong quá trình thí đi m chúng ta đã có đ thông tin đ đ a ra k t lu n, v i 2 lý do nên đ ng thí đi m đ đóng c a đ án ».

Lý do th nh t, theo ông S n, đó là vì : « Công ngh th i bùn đ c a các đ án trên Tây Nguyên là công ngh "t", l c h u, có nguy c cao gi ng hoàn toàn nh c a Hungary ». Bên c nh đó, đ án bauxite Tây Nguyên, theo ông S n, cũng hàm ch a r t nhi u r i ro v kinh t do đó không nên t p t c.

Trên báo Tu i Tr , ông Nguy n Văn Ban, nguyên tr ng ban đ án nhôm c a T ng công ty Khoáng s n Vi t Nam thu c T p đoàn TKV, cũng khuy n cáo chính quy n là nên đ ng đ án bauxite Tây Nguyên n u y u t an toàn không đ c b o đ m.

Theo ông : « Không ai có th l ng tr c đ c nh ng n i xây đ ng h ch a bùn đ đó có x y ra nh ng tr n m a lũ l n làm v h không. Có th khi thi t k chúng ta đ a vào tài li u khí t ng th y v n hàng trăm năm đ tính nh ng v i s bi n đ i khí h u, thiên tai x y ra đ t bi n và ghê g m nh hi n nay, vi c thi t k các h ch a bùn đ c n ph i xem xét h t s c k l ng, ph i l y nh ng h s an toàn cao h n r t nhi u, k c h s đ tính cho nh ng đ t bi n x y ra đ i v i th i ti t. »

Nhi u nguy c ti m tàng, ít l i ích kinh t

Nhìn chung, gi i chuyên gia đ u nh t trí kêu g i đình ch đ án khai thác bauxite, vì nguy c ti m tàng r t l n, trong lúc l i ích kinh t ch ng bao nhiêu. Tr l i ph ng v n c a báo Vnexpress ngày hôm nay, Giáo s Đ ng Hùng Võ, nguyên Th tr ng B Tài nguyên Môi tr ng, m t ng i đã ký tên vào b n ki n ngh , phân tích : « Không có bô xít, Vi t Nam không nghèo đi. S n xu t ra alumina v i kh i l ng m t vài tri u t n m t năm là quá nh so v i so v i th tr ng

trên th gi i. Và hi n nay, nhôm cũng là m t th v t li u r ch không quá đ t. Nó không ph i là khoáng s n có giá tr tăng cao ».

Ph n ng c a công lu n đang đ y gi i ch tr ng khai thác bauxite vào th th . Theo báo Thanh Niên, ông Ph m Khôi Nguyên b tr ng B Tài nguyên – Môi tr ng Vi t Nam đã tuyên b tr n an, cho r ng « Bauxite Vi t Nam, v lý thuy t là an toàn ». Ông Nguy n Thanh Liêm, đ ng kim Tr ng ban Nhôm – bauxite, thu c T p đoàn TKV còn dám xác đ nh là ch có đ ng đ t m i làm v đ c h bùn đ bauxite trên Tây Nguyên.

Tuy nhiên, tr c m i quan ng i trong công lu n càng lúc càng m nh, theo báo chí trong n c, chính quy n Vi t Nam, qua i ông Nguy n Xuân Phúc, Ch nhi m Văn phòng Chính ph đã cho bi t là Chính ph đang l ng nghe các g p ý v bauxite. Phát bi u v i báo Tuổi Tr vào hôm nay, ông Lê D ng Quang, th tr ng B Công th ng kiêm ch t ch H i đ ng Qu n tr T p đoàn TKV, cũng xác đ nh r ng ch c n chính ph ra l nh là h s đ ng ngay đ án.

Đ hi u rõ h n v m i b c xúc c a d lu n trong n c, và đ c bi t là m c đ nguy hi m ti m tàng c a vi c khai thác bauxite trên Tây Nguyên, RFI đã ph ng v n ông Nguy n Đ c Hi p, chuyên gia nghiên c u v môi tr ng t i Úc, n c đ ng đ u th gi i hi n nay trong lãnh v c khai thác qu ng nhôm.

1/ M i quan ng i hàng đ u trong khai thác bauxite Tây Nguyên : h ch a bùn đ

Hi n nay chính ph v n ti p t c khai tri n hai nhà máy Tân Rai và Nhân C . Nhà máy Tân Rai h u nh s p xong, đ ki n s ho t đ ng vào tháng 11 này, nh ng vì k ho ch không bao gi đúng nên đ đ nh s v n hành vào tháng 3 ho c tháng 4 năm 2011. Quan tâm hàng đ u c a m i ng i hi n là cái h ch a bùn đ .

Bùn đ là ch t th i c a quá trình luy n alumina, có r t nhi u ch t ki m (ch t soude). Hi n nay, h bùn đ n m gi a thung lũng. So v i h ch a bên Hungary thì cái h này nói chung ch c ch n h n. Tuy nhiên, gi a hai cái h Hungary và Tây Nguyên Vi t Nam, tình th r t khác nhau. H Tây Nguyên n m trên m t đ a đi m r t cao.

Thêm nữa, vũ láng ở Tây Nguyên rất khác với ở Hungary. Há cháa bùn đỏ nằm trong thung lũng, nháng đác chia thành nhiáu khoang cháa vì không thể đổ tất cả bùn đỏ vào cùng một lúc, nên phải chia ra nhiáu khoang.

Hai vấn đề quan trọng đặt ra là bùn đỏ có thể bơm vào lòng đất để đi vào nác ngầm hay không ? Thá nữa là vũ láng ở Tây Nguyên rất cao, cho nên có thể làm trào cái há bùn đỏ. Vì vậy, nếu xét với khả năng giải quyết hai cái há ở Hungary và ở Tây Nguyên, tôi nghĩ là há ở Tây Nguyên hàm chứa nguy cơ có thể là cao hơn, tại vì có thể thấm xuống mạch nước ngầm.

Vấn đề thứ nhất, hiện nay bùn đỏ Việt Nam sẽ được xử lý theo công nghệ gọi là « đất », chát soude sẽ nằm ở đáy hồ rất nhiều. Mục đích là có thể có thể ngáng đất sét rất dễ dàng cách ly, cũng thêm với các lớp che chắn, thì nháng kinh nghiệm ở nhiáu nước, như là ở Úc, cho thấy là sau một quá trình lâu dài thì chát soude vẫn có thể có phần ngáng hóa hác với đất, cho nên vẫn có thể thoát ra được.

Tại Úc bây giờ, người ta đã bỏ công nghệ « đất » rồi vì thấy là trong thực tế, chát bùn đỏ vẫn ngấm vào nác ngầm sau khi há chứa nằm đó khoảng 20 năm.

Vấn đề láng nữa, ở ngay Tây Nguyên, nơi có há Tân Rai, vũ láng mặt rất cao, cho nên lúc mùa mưa, khả năng tràn hồ bùn đỏ cao hơn là ở bên Hungary. Vì vậy mà với môi trường, vẫn đề giải quyết bùn đỏ ở Việt Nam, ở Tây Nguyên là một điểm rất quan trọng.

2/ Bùn đỏ trên Tây Nguyên rất nguy hiểm vì đe dọa vùng lưu vực sông Đáng Nai rất đông dân

Vấn đề bùn đỏ khi thoát ra được ở trên Tây Nguyên sẽ có há quá lớn hơn là ở Hungary : tại vì nằm bên trên lưu vực sông Đáng Nai, và ở dưới vùng hồ lưu đó thì dân số rất đông, từ TP HCM xuống đến Cần Giá, hoặc là từ Biên Hoà trở xuống... Rất đông dân cho nên ảnh hưởng rất mạnh, cao hơn là Hungary.

Thêm nữa là theo nháng khả năng như tôi biết là ở bên Úc này, tất cả các nhà máy luyện aluminium đều rất gần biển, và gần nháng nơi khô ráo và có nhiáu diện. Nếu có xảy ra sẽ có thì

Đề án bauxite trên Tây Nguyên : quĩ bom nĩ chĩ m

Tác Giả: Trĩ ng Nghĩa / RFI

Thứ Ba, 26 Tháng 10 Năm 2010 08:20

ngũĩ ta cũ thĩ thĩ i ra ngũĩ cũ biĩ n, tại hoĩ môi trũĩ ng sũ giĩ m đi. Và thĩ hai ngũĩ là gũ n biĩ n thĩ đũ chuyên cũ và đũ xuĩ t khũ u, cũn làm nhũ ỹ Tây Nguyên Viĩ t Nam thĩ vũ n đũ là giá thành bauxite rũ t cao.

3/ Bauxite Tây Nguyên : mũ t đũ án phi kinh tũ

Cũng nghũ sũ n xuĩ t alumina ỹ Viĩ t Nam lĩ i là cũ a Trung Quũ c, sũ dùng điũ n rũ t nhiũ u, sũ cũ tiũ dùng điũ n rũ t cao so vũ i cũng nghũ cũ a nhũ ng ngũĩ cũ khĩc, làm cho giá thành alumina ỹ Viĩ t Nam rũ t cao so vũ i giá ỹ cũ khĩc, khĩ cũ thĩ cũ nh trĩnh. Vĩ vũ y ngũĩ sũ n xuĩ t alumina ỹ Tây Nguyên, ngoĩ vũ n đũ chuyên cũ tũ Tây Nguyên xuĩ ng giá rũ t cao, và cũng nghũ khĩng tũ t vũ vũ n đũ môi trũĩ ng và khĩng cũ hiũ n ỹng, vũ i cũ giá thành cao đũ alumina cũ a Viĩ t Nam sũ khĩng bán đũ cũ cũ ai hũ t ngoĩ vũ cũ bán cho Trung Quũ c.

Rũ ràng là cũ đũ án bauxite Tây Nguyên hoĩn cũn khĩng cũ lĩ i vũ kinh tũ. Thũ nhũ t là nó xa bũ biĩ n. Cho cũn di chuyũ n hàng, di chuyũ n alumina sau khi luyũ n xũng xuĩ ng cũ ng rũ t xa xũi, mà thũm ngũĩ là ngũĩ mà đũ cũ đũ cũ ng sũ t hoĩ cũ là đũ cũ ng bũ đũ xũy xũng thĩ vũ cũ chuyên cũ cũ dũng hũ n, nhũ ng mà hiũ n nay cũ sũ hũ tũ ng này hoĩn cũn cũ cũ a cũ, vũ n cũ cũ a cũ cũ cũ đũ án cũn cũ thũ t sũ hoĩn cũn, mũ đũ cũ cũ cũ cũ tũ Tây Nguyên đi xuĩ ng cũ ng Kũ Gà.

Tũi khĩng hiũ u là khi nhũ máy Tân Rũi hoĩ t đũ cũ ng thĩ vũ n đũ chuyũ n alumina luyũ n đũ cũ cũ xuĩ ng cũ ng nhũ thũ cũn. Tũi ngĩ là cũ cũ riũng trũn vũ n đũ kinh tũ, đũ án bauxite Tây Nguyên đũ rũ t vũ lý vĩ cũ cũ a cũ cũ cũ hũ tũ ng mà đũ thĩ hành cũ cũ đũ án đũ ỹ trũn Tây Nguyên rũ i.

Đũ cũ vũ mũ t kinh tũ thĩ rũ ràng là cũ án cũ thũ lũ, khĩng cũ lĩ i bao nhiũ, mà tác hũ i môi trũĩ cũ ng rũ t lũ n, cho cũn tũi ngĩ là tũ t nhũ t Viĩ t Nam cũn ngũ ng cũng cũ cũ đũ án khai thĩc bauxite ỹ Tây Nguyên.

4/ Khũ ỹng hoĩn cũn : mũ t ỹ cũ vũ ng

Tũi khĩng ngĩ là khũ ỹng hoĩn cũn thũ cũ hiũ n đũ cũ cũ. Ngũĩũ ta cũ nhũ vũ y thũi, cũ cũ sũ hoĩn cũn khĩng thũ cũn mà hoĩn cũn hũ t đũ cũ cũ. Tũi vĩ khi đũ đũ đi mũ t sũ lũ cũ cũ đũ t, và đũ khai thĩc bauxite rũ i thĩ lũ y đũ t ỹ đũ cũ hoĩn cũn hoĩn cũn cũn trũ lũ i.

Đó là trong tr ng h p ta l y đ t ch khác mang đ n đ hoàn th , nh ng mà t t c nh ng đ án mà tôi bi t đ c ngay n c Úc này, thì không bao gi có th hoàn th đ c hoàn toàn. Mà th t s h u nh là không có ch nào có đ c k ho ch hoàn th t t đ p c . Cho nên, m c d u là h nói đ n vi c hoàn th nh ng không ai tin r ng có th hoàn th y nguyên đ c.

5/ Trung Qu c ch tr ng xu t kh u ô nhi m sang n c khác

Đây là chính sách c a Trung Qu c t c m y năm nay r i. Không riêng gì trong vi c khai thác bauxite mà trong m i đ a h t khai thác h m m . Bây gi ngay c than n a, Trung Qu c cũng không còn mu n làm nh ng cái m gây tác h i môi tr ng r t l n, mà h ch tr ng mua th ng s n ph m t n c ngoài.

Trong lãnh v c bauxite, n u h s n xu t trong n c thì cũng b h qu môi tr ng. Bauxite thì cũng không có hi u qu kinh t cao so v i nh ng n c khác. T i các qu c gia khác, công ngh cao h n và năng su t r t t t, giá thành bauxite l i r t th p, do đó Trung Qu c đã chuy n h ng, thay vì t khai thác làm n c h ph i gánh ch u tác h i môi tr ng r t l n, thì h nh p alumina t n c ngoài, nh t là nh ng n c có công ngh cao nh Úc hay là M .

Còn nh ng cái công ngh cũ c a h , h cho xu t kh u nh ng thú đó qua nh ng n c mà lu t v môi tr ng r t l ng l o, thí d nh là Vi t Nam, hay Indonesia ho c là nh ng n c có quy trình đánh giá môi tr ng r t y u. Đó là k ho ch mà Trung Qu c đã ti n hành t nhi u năm nay r i.

6/ Trung Qu c xu t kh u công ngh cũ qua Vi t Nam

Đúng v y, công ngh c a Trung Qu c là công ngh cũ, nh t là v n đ luy n alumina. Quá trình luy n bauxite ra nhôm nó có hai công đ n : th nh t là luy n alumina, r i t alumina m i luy n nhôm. Luy n nhôm c n đ i n r t nhi u. Vi t Nam hi n nay ch có luy n alumina mà thôi. Công ngh hi n nay Vi t Nam dùng đ luy n alumina là c a Trung Qu c, đó là công ngh cũ.

Công ngh x lý ch t th i cũng là công ngh cũ, t c là công ngh « t » đ x lý bùn đ thay vì công ngh khô. Công ngh khô cho phép gi m n ng đ c a soude và hoàn l i ch t soude

Hiện nay là công nghệ mới. Thêm nữa là trong quá trình luyện alumina, công nghệ cao dùng điện rồi có hiện tượng, cho nên giá thành nó sẽ rất thấp, còn công nghệ cũ hiện nay dùng điện hiện tượng thấp, cho nên giá thành rất cao

7/ Bài học kinh nghiệm từ Hungary : phải làm rõ tình huống xử lý như thế

Vấn đề quan trọng nhất của Việt Nam là chúng ta tính được là nổ hay ra sao về môi trường thì tại hiện tại là bao nhiêu. Khi khi bắt đầu công trình nào, ngay từ lúc nào cũng phải đánh giá tác động khi nổ ra trường hợp xử lý như thế. Ở Việt Nam, hiện nay không có một cái đánh giá nào như vậy.

Đó là vấn đề mà tôi nghĩ là bài học lớn nhất mình có thể học được. Không bao giờ chúng ta nói rằng là khó có thể nổ hay ra sao. Vấn đề không phải khó nổ hay không, mà là nổ có nổ hay ra thì tác động sẽ như thế nào. Hiện nay chúng ta có một công trình nghiên cứu rõ ràng, để xem tác động đến đâu khi nổ ra sao. Vấn đề hiện tại của chúng ta về đề bài Hungary là bài học mà chúng ta phải quan tâm.

Ngoài vấn đề kinh tế và môi trường còn có vấn đề xã hội, vấn đề quốc phòng nữa. Cho nên nếu nhìn về tổng thể, đề án Tây Nguyên là một đề án hoàn toàn không nên làm, một đề án điên rồ mà theo ý kiến của tôi, chúng ta nên ngay từ trách nhiệm có thể không nghe được tiếng nói của bao nhiêu người và nhà khoa học đã lên tiếng. Quốc hội Việt Nam đã nêu lên vấn đề này nhưng không thể nào quyết định được nếu không có quyết định từ cấp lãnh đạo cao nhất.

8/ Bauxite Tây Nguyên là một quặng bom nổ chậm có thể bùng lên bất cứ lúc nào

Nhà máy Tân Rai, và sau này là nhà máy Nhân Cơ, nếu đi vào hoạt động sẽ là cái chết cho vùng miền đó coi như là sự diệt vong. Không bao giờ mình có thể chắc chắn rằng không bao giờ nổ hay ra sao. Cho nên cái tác động từ hiện tại về quặng xử lý như thế của bao giờ được nghiên cứu hoặc là tiên đoán ra sao trong cái đề án này.

Theo tôi, đây là một điều từ trách nhiệm lớn vì ta không thể không nghĩ rằng sẽ có thể không thể nổ hay ra. Khi thi hành một đề án, ta phải luôn luôn đặt câu hỏi là nổ hay ra tình hình xử lý như thế thì tác

Đ án bauxite trên Tây Nguyên : qu bom n ch m

Tác Giả: Tr ng Nghĩa / RFI

Thứ Ba, 26 Tháng 10 Năm 2010 08:20

h i s ra sao. Đó chính là câu h i mà b t c n i nào khác, ng i ta đ u đ t ra tr c khi th c hi n m t đ án, tr c khi ti p t c công trình. Nh ng Vi t Nam đã không làm nh v y. Cho nên tôi nghĩ là vi c thành l p hai nhà máy luy n bauxite ở Tây Nguyên hi n nay m t quy t đ nh r t sai l m.